

**СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ СТРАТЕГІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
КОРПОРАТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

В сучасних умовах господарювання значно змінилися основні фактори економічного зростання підприємства. Якщо раніше їх розвиток здійснювався, в основному, за рахунок розширеного залучення до виробництва трудових ресурсів, виробничих потужностей, сировини, матеріалів та енергії, то на сьогодні вирішення багатьох задач стало можливим лише на основі підвищення ефективності діяльності шляхом повного використання досягнень науково-технічного прогресу, енергетичних, трудових, капітальних і фінансових ресурсів, які формують потенціал суб'єкта господарювання, тому однією з першочергових задач керівництва підприємства стає формування й управління поточних і перспективних можливостей підприємства, тобто його потенціалу.

Потенціал підприємства використовується не тільки як узагальнюючий показник конкурентоздатності, але і як матеріальна основа виробництва взагалі. Важко не погодитись з тим, що від його величини, структури та рівня залежить кількість і якість матеріальних благ, що створюються.

Оскільки потенціал, в собі об'єднує як просторові, так і тимчасові характеристики, то він концентрує одночасно три рівні зв'язків і відносин:

1. Він відображає минуле, тобто сукупність властивостей, нагромаджених системою в процесі її становлення і таких, що зумовлюють можливість до її функціонування та розвитку. У цьому плані поняття «потенціал» фактично набуває значення поняття «ресурс»;

2. Характеризує рівень практичного застосування і використання наявних можливостей, що забезпечує розмежування реалізованих і нереалізованих можливостей. У цьому сенсі поняття «потенціал» частково збігається з поняттям «резерв»;

3. Орієнтується на розвиток (на майбутнє). Будучи єдністю стійкого і динамічного станів, потенціал містить (як можливі) елементи майбутнього розвитку.

Рівень потенціалу, характеризуючи наявний стан системи, обумовлений тісною взаємодією всіх трьох рівнів, що і відрізняє його від таких, на перший погляд близьких, понять, як «ресурс» і «резерв».

О.С. Федонін вважає, що зміст поняття «стратегічний потенціал підприємства» полягає в інтегральному відображенні (оцінці) поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних їй персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага, максимально задовольняючи в такий спосіб корпоративні та суспільні інтереси.

З цієї точки зору дана категорія розкриває не тільки граничні обсяги виробництва тієї чи іншої продукції при найбільш повному використанні матеріальних ресурсів і робочої сили, а і здатність підприємства аналізувати ситуацію, що знаходиться в зовнішній середовищі, спроможність оцінювати кон'юнктуру на товарних ринках і ринках факторів виробництва.

Крім того це здатність підприємства адаптуватися до умов зовнішнього середовища, що змінюються, за рахунок постійного спостереження за зміною потреб і попиту на товари та послуги, висуванням та реалізацією конкурентоспроможних ідей, які щонайкраще задовольняють ці потреби і попит, а також пристосуванням виробництва до найбільш ефективного виконання підприємством своїх функцій.

Необхідно зазначити, що соціально-економічна сутність стратегічного потенціалу по-різному розглядається науковцями і сьогодні.

Так, на думку Н.С. Краснокутської, стратегічний потенціал підприємства – це у певний спосіб упорядкована сукупність стратегічних ресурсів, що дають змогу під час їх використання досягнути ефекту синергізму, забезпечити сукупні можливості підприємства, визначити, формувати і максимально задовольняти потреби споживачів у товарах і послугах в процесі оптимальної взаємодії з довкіллям.

Дослідники В.Н. Гавва та Е.А. Божко при трактуванні поняття стратегічного потенціалу підприємства значну увагу звертають на трудові ресурси. Так, під стратегічним потенціалом вони розуміють можливість підприємства реалізувати свої амбіційні стратегічні цілі щодо якісного задоволення прогнозованих, персоніфікованих запитів споживачів (зовнішня точка відліку), яка визначається рівнем компетентності мотивованого, лояльного та відданого персоналу як команди особистостей, його динамізмом і креативністю.

Л.С. Головкова розглядаючи сутність поняття «сукупний економічний потенціал корпорації» зауважила, що він є основою для прийняття стратегічних рішень, а також визначає напрями розвитку корпорації, виходячи з ринкових умов, зумовлює формування конкретної програми дій на перспективу та є базовим критерієм управління.

Узагальнивши погляди науковців Л.С. Довгань визначає, що стратегічний потенціал підприємства це сукупність наявних ресурсів та компетенцій підприємства з досягнення глобальних і стратегічних цілей по задоволенню потреб ринку з урахуванням відповідних змін умов зовнішнього середовища.

Розкриваючи сутність досліджуваної категорії доцільно виділити її характерні риси:

- відображення минулого, а саме сукупності властивостей, нагромаджених системою в процесі її встановлення та таких, що зумовлюють можливість до її функціонування та розвитку;
- визначення рівня практичного застосування й використання наявних можливостей;
- орієнтація на розвиток (на перспективу).

Тобто, основний зміст поняття «стратегічний потенціал корпоративного підприємства» розкривається у граничних можливостях цього підприємства з досягнення глобальних і локальних стратегічних цілей у певних умовах функціонування.

Стратегічний потенціал корпоративного підприємства має свої особливості, які перш за все залежать від особливостей саме корпоративного підприємства. Отже, корпоративне підприємство утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором) та діє на основі об'єднання майна або підприємницької чи трудової діяльності засновників, їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників у розподілі доходів та ризиків підприємства.

Корпоративне підприємство характеризується такими основними рисами, як: самостійність корпорації як юридичної особи, обмежена відповідальність власників корпорації та централізоване управління корпорацією, розмежування капіталів підприємства і його учасників.

Самостійність корпорації як окремої юридичної особи. Відповідно до цього критерію корпорація як юридична особа має правоздатність, може здобувати майнові й немайнові права, виступати в суді від свого імені й відповідає приналежній йому майном по своїх боргах.

Обмежена відповідальність індивідуальних інвесторів. Багато економістів саме цей критерій корпорації відносять до причини швидкого розвитку корпорацій та називають основною рисою корпорації. Обмежена відповідальність означає, що інвестори не несуть особистої майнової відповідальності по зобов'язаннях корпорації, в яку вони інвестують кошти, перекладаючи відповідальність на корпорацію. Максимальні втрати, які можуть понести інвестори - це неповернення вкладених коштів у корпорацію. Для зменшення ризику неповернення коштів інвестори використовують диверсифікацію, тобто вкладення коштів у різні цінні папери, що дозволяє оптимізувати ризики.

Централізоване управління корпорацією. Ця характеристика корпорації виникає як результат передачі інвесторами менеджменту корпорації разом із відповідальністю за її діяльність відповідних повноважень при здійсненні управління нею. Тобто управління корпорацією здійснюють не акціонери – власники корпорації, а менеджмент. Це дозволяє шляхом підбору висококваліфікованих фахівців домогтися кращої ефективності управління корпорацією.

З урахуванням вище сказаного, можна стверджувати, що не всі серед господарських товариств можуть відноситись до підприємств корпоративного типу. Об'єктами корпоративного управління можна вважати лише акціонерне товариство та товариство з обмеженою відповідальністю.

В організаційно-правовій базі України існує також кілька форм господарських товариств, які також однозначно не можуть вважатися товариствами корпоративного типу. В таких товариствах функції власності не відокремлені від функцій управління товариствами, до таких товариств зокрема відносять повні та командитні товариства.

Отже, вибір конкретної організаційно-правової форми господарського товариства залежить від багатьох чинників, а саме від мети створення, намірів власників, особливостей законодавчого регулювання діяльності таких товариств.

Враховуючи вище сказане, можна виділити такі основні цілі об'єднання підприємств у корпоративні:

- збільшення частки ринку;
- підвищення якості товарів, що пропонуються ринку;
- зниження витрат порівняно із конкурентами;
- розширення асортименту продукції;
- підсилення репутації на ринку;
- зростання доходів;
- підвищення конкурентного статусу;
- зростання доходів на капітал, що інвестується;
- зростання грошових потоків;
- оптимізація джерел фінансування діяльності.